

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-38>

УДК 657

ВИТРАТИ НА ПРИРОДООХОРОННІ ЗАХОДИ У СТАТИСТИЧНІЙ ЗВІТНОСТІ ТА ЗВІТІ ПРО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНДИКАТОРИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

COSTS ON ENVIRONMENTAL PROTECTION MEASURES IN STATISTICAL REPORTS AND REPORTS ON ENTERPRISE MANAGEMENT AS INDICATORS OF THE IMPLEMENTATION OF THE CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT DURING MARITAL STATUS

Поліщук Ірина Романівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри,
Державний університет «Житомирська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6074-6627>

Перін Анна Володимирівна

студентка,
Державний університет «Житомирська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-6811-7806>

Polishchuk Iryna, Perin Anna
Zhytomyr Polytechnic State University

Стаття присвячена обґрунтуванню необхідності розкриття інформації про витрати на природоохоронні заходи у статистичній звітності та Звіті про управління під час військового стану. Обґрунтовано, що бізнес-процеси щодо виконання природоохоронних заходів забезпечують екологічну безпеку основних бізнес-процесів підприємства відповідно до статутної діяльності. Встановлено, що до бізнес-процесів щодо виконання природоохоронних заходів та забезпечення екологічної безпеки основних бізнес-процесів, слід віднести: оцінку складу та якості повітря і аналіз причин зміни клімату, захист, очищення та відновлення водних та земельних ресурсів, оцінку рівня радіаційної безпеки, шумового і вібраційного впливу, збереження флори і фауни та середовища існування, поводження з відходами, науково-дослідні роботи. З'ясовано, що очікуваними позитивними результатами виконання природоохоронних заходів на основні бізнес-процеси, які слід відображати у Звіті про управління, є: економія енергетичних, матеріальних паливних, водних ресурсів, зменшення відходомісткості та викидомісткості технологічного процесу, безпечні умови праці працівників підприємства.

Ключові слова: витрати на природоохоронні заходи, статистична звітність, сталий розвиток, звіт про управління, джерела фінансування.

The article is devoted to the justification of the need to disclose information on the costs of environmental protection measures in statistical reporting and the Report on Management during Martial Law. The statistical report "Report on expenses for the protection of the natural environment" provides information on the used sources of financing for the implementation of environmental protection measures of a capital and current nature: own funds of enterprises, loan funds; state and local budget funds; funds of international organizations. Statistical reporting contains information on the allocation of environmental protection funding to capital investments and current costs, performed specialized environmental services, and revenues from the sale of by-products. It is substantiated that the business processes for the implementation of environmental protection measures ensure the environmental safety of the main business processes of the enterprise in accordance with the statutory activity. It has been established that business processes regarding the implementation of environmental protection measures and ensuring the environmental safety of basic business processes should include: assessment of the composition and quality of air and analysis of the causes of climate change, protection, purification and restoration of water and land resources, assessment of the level of

radiation safety, noise and vibration impact, preservation of flora and fauna and habitat, waste management, scientific research works. In the researched works, the scientists characterized the cost, resource and quality approaches to the assessment of the effectiveness of the environmental protection measures. It is proposed to indicate in the Management Report, in addition to the cost structure by type of environmental protection measures implemented, the source of their financing, their compliance with the amount of environmental tax paid for the reporting period, and their effectiveness. It was found that the expected positive results of the implementation of environmental protection measures for the main business processes, which should be reflected in the Management Report, are: saving energy, material fuel, water resources, reducing waste and emission capacity of the technological process, safe working conditions of the company's employees.

Keywords: expenditure on environmental protection measures, statistical reporting, sustainable development, management report, sources of funding.

Постановка проблеми. Дотримуючись концепції сталого розвитку, здебільшого видобувні та переробні підприємства оприлюднюють екологічні аспекти бізнес-процесів постачання, виробництва та реалізації відповідно до масштабів діяльності у Звіті про управління, подають екологічну статистичну звітність, демонструючи громадськості екологічну відповідальність за вплив на довкілля в частині сплати екологічного податку та фінансування кондиційності технологічного процесу. Під час військового стану з 24 лютого 2022 року наша країна постійно перебуває під загрозою ядерної та радіаційної безпеки. Умови експлуатації АЕС з недотриманням посадових інструкцій та правил експлуатації можуть в будь-який момент призвести до підвищення рівня радіації в окремих районах прилеглих областей і переміщення радіаційномістких об'єктів по території України. До повномасштабного вторгнення природоохоронні заходи можна було виконати відповідно до розробленого плану, але в умовах військового стану, коли окремі райони областей є окупованими або замінованими, досягти очікуваних результатів неможливо через відсутність доступу до цих об'єктів. Водночас видобувні підприємства навіть в разі тимчасового припинення видобутку корисних копалин забезпечують за рахунок різних джерел фінансування сталого розвитку регіонів через відновлення водних, земельних ресурсів, атмосферного повітря та намагаються застосовувати найбільш ефективний спосіб поводження з відходами, що сприяє мінімізації впливу на довкілля. Обсяги витрат на природоохоронні заходи підприємства відрізняються залежно від рівня екологічної безпеки для людей та довкілля технологічного процесу, завантаженості виробничих потужностей, розміру підприємства та виду його діяльності. Нормативне регулювання необхідності подання даних про екологічні аспекти діяльності у Звіті про управління зумовлює ведення обліку витрат на природо-

охоронні заходи для подальшого розкриття у статистичній звітності та Звіті про управління.

Потребує з'ясування наявності взаємозв'язків між видами діяльності та напрямками фактичного фінансування природоохоронних заходів щодо спеціалізації на економному ресурсовикористанні, відновленні природних ресурсів та поводженні з відходами під час військового стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розглянемо ступінь розкриття питань ведення бухгалтерського обліку витрат на природоохоронні заходи в обліку та відображення у звітності в працях науковців. Черенкевич О. С., розглядаючи оцінку ефективності природоохоронних заходів, розкриває витратний, ресурсний підходи та за якістю здійсненої діяльності або виконання робіт. Витратний підхід має на увазі порівняння результату проведення заходів із його витратами по певних статтях (витрати капіталу, витрати праці, матеріальні витрати, витрати на інновації) тощо. Однак не завжди такий підхід є доцільним, оскільки на практиці результати проведення природоохоронних заходів враховуються максимум за рік, а окремі види ресурсів, наприклад, основні фонди переносять свою вартість на продукцію протягом багатьох років, хоча вони беруть участь у цьому процесі постійно. У таких випадках використовують ресурсний підхід, коли результат зіставляють із ресурсами, які брали участь у виробничому процесі. Підхід до оцінки ефективності по якості діяльності або виконання робіт використовують у випадку труднощів із чітким позначенням результату й витрат процесу. Такий підхід застосовують при оцінці ефективності організаційно-технологічного, техніко-технологічного, організаційно-адміністративного рівня проведення [15]. Вважаємо, що три підходи є доцільними, але слід їх комбінувати для одержання комплексної оцінки виконаних природоохоронних заходів за обсягами та якістю виконання, а також ефектом щодо

ресурсовикористання та ресурсозбереження. Оприлюднення у Звіті про управління комбінованого підходу підтвердить доцільність та ефективність проведених природоохоронних заходів у звітному періоді.

Ковшун Н. Е., П'ятка Н. С. пропонують серед особливостей стану вітчизняного фінансування охорони навколишнього природного середовища виділити таке: витрати на охорону навколишнього природного середовища в Україні мають тенденцію до зростання; основними напрямками витрат впродовж останнього десятиріччя залишаються очищення зворотних вод і поводження із відходами; в структурі сукупних коштів, що виділялися на здійснення природоохоронних заходів значно переважають поточні витрати, а не капітальні інвестиції; найбільшу частку в структурі витрат на охорону навколишнього природного середовища становили власні кошти підприємств і організацій [10, с. 248]. Домінування поточних витрат над капітальними інвестиціями на охорону довкілля відображає вирішення екологічних проблем в міру їх виникнення і не свідчить про наміри підприємств продовжувати здійснювати діяльність на засадах сталого розвитку в довгостроковій перспективі.

Селезньова О. В. вважає, що до основних причин недостатнього інвестиційного забезпечення природоохоронної діяльності сьогодні можна віднести наступні: недосконалість нормативно-правової бази щодо державної підтримки природоохоронної діяльності; великий рівень морального та фізичного зносу основних фондів природоохоронного призначення; низький рівень вітчизняних технологій, високі матеріало- та енергоємність національного продукту; обмеженість фінансових ресурсів і незначні обсяги поєднання різних джерел фінансування заходів для підвищення ефективності використання коштів на природоохоронні заходи; розбалансованість дохідної та видаткової частин фінансування природоохоронних заходів; слабкий зв'язок між виділенням коштів і отриманням екологічного ефекту; недостатній розвиток системи результативних показників, які характеризують ефективність виконання бюджетних програм природоохоронного спрямування [14, с. 179]. Науковцем акцентовано увагу на необхідності розглядати не тільки витрати на природоохоронні заходи, а і можливі доходи, екологічний ефект, показники виконання плану виробництва та реалізації внаслідок виконання природоохоронних заходів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Науковцями охарактеризовано витратний, ресурсний та якісний підходи до оцінки ефективності проведених природоохоронних заходів. Особливої уваги заслуговує окреслення особливостей стану вітчизняного фінансування охорони довкілля в довоєнний період для врахування змін під час військового стану. Науковцями охарактеризовано причини недостатнього фінансування природоохоронної діяльності, що призводять до необхідності з'ясування галузевої спеціалізації на використанні природних ресурсів та планування відновлювальних робіт відповідно до інтенсивності їх використання.

Незважаючи на значні напрацювання науковців в області реалізації природоохоронних заходів потребують додаткових досліджень: питання класифікації витрат на природоохоронні заходи, взаємозв'язок бізнес-процесів природоохоронного характеру з основними бізнес-процесами підприємства, ефективність природоохоронних заходів та підходи до розкриття показників виконання заходів природоохоронного характеру у статистичній звітності та Звіті про управління.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження – визначити сутність та підходи до розкриття структури витрат на природоохоронні заходи у статистичній звітності та Звіті про управління; навести порівняльну характеристику порядку розкриття інформації про витрати на природоохоронні заходи у Звіті про управління підприємствами за різними видами економічної діяльності під час військового стану.

Предметну площину дослідження становили 10 підприємств, серед яких є державне та комунальне підприємства, акціонерні товариства та товариства з обмеженою відповідальністю: ДП «Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України», ТОВ «Джейбіл СЪОРКІТ ЮКРЕЙН ЛІМІТЕД», ТОВ «Ді-Стар», АТ «Ельворті», ТзОВ «РУДОМАЙН», КП «Київпастрас», АТ «Галичфарм», ПрАТ «Укрграфіт», ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «СЕНТРАВІС ПРОДАКШН ЮКРЕЙН», ТзОВ «Хмільницьке» за КВЕД 01.11, 07.10, 21.20, 23.91, 24.20, 26.40, 27.90, 28.30, 49.31, 72.19, що оприлюднили звіт про управління під час військового стану за 2022 рік.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо ступінь розкриття та взаємозв'язок інформації щодо витрат на

охорону навколишнього середовища у Звіті про управління та статистичній звітності. Статистичний річний звіт «Звіт про витрати на охорону навколишнього природного середовища» за 20____ рік (№ 1-екологічні витрати) затверджено Наказом Держстату 08 червня 2022 р. № 155 [13], містить інформацію про капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища, спеціалізовані екологічні послуги, реалізацію побічної продукції, отриманої при здійсненні природоохоронних заходів.

В умовах військового стану важливим є розкриття джерел фінансування. У даній статистичній звітності наводиться інформація про використані джерела фінансування для виконання природоохоронних заходів капітального і поточного характеру: власних коштів підприємств, кредитних коштів; коштів державного та місцевого бюджетів; міжнародних організацій.

Водночас Методичними рекомендаціями зі складання звіту про управління за напрямом "Екологічні аспекти" рекомендовано наводити інформацію щодо впливу діяльності підприємства на навколишнє середовище, залежно від галузі, в якій функціонує підприємство та від заходів з охорони довкілля і зменшення впливу діяльності підприємства на навколишнє середовище [12]. Перелік показників не наведено для конкретизації витрат щодо видів природоохоронних заходів, джерел фінансування. Вважаємо, що необхідно доповнити інформацією, що подається у статистичній звітності, у Звіті про управління. Це дозволить одержати більш достовірну інформацію про відновлення економіки під час військового стану.

Природоохоронні заходи здебільшого пов'язані з окремими або декількома основними бізнес-процесами підприємства, забезпечують одержання очікуваних фінансових результатів на основі використання законодавчо закріплених альтернативних варіантів щодо облікової політики витрат на їх здійснення. Очікувані позитивні результати виконання природоохоронних заходів на основні бізнес-процеси наведено на рис. 1.

Щодо показників, що характеризують споживання ресурсів та їх економію, а також сплату екологічного податку, у Звітах про управління підприємств розкрили інформацію 8 з 10 підприємств [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8]. ДП «Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України» протягом 2022 року зменшило використання теплової

енергії на 65 Гкал. (20,2%), активної електроенергії на 71256 кВт/год (14,9%), реактивної електроенергії на 50053 Кв/А реакт. год. (35,7%), води на 781 м³ (28,3%).

ТОВ. «Джейбіл СЬОРКІТ ЮКРЕЙН ЛІМІТЕД» протягом 2022 року було спожито 11246 тис. кВт/год (2021: 13467 тис. кВт/год електроенергії та 33998 л води (2020:28640 л).

ТзОВ «Хмільницьке» зазначило у Звіті про управління за 2022 рік такі основні екологічні показники: використання води 46 529 м³, утворення відходів (1-4-го класів небезпеки) 123,853 т, викиди парникових газів (СО₂), 830,202 т.

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «СЕНТРАВІС ПРОДАКШН ЮКРЕЙН» протягом звітного періоду (2022 року) спожито: газ – 3 209,06299 тис.м³, електрична енергія – 41 799 809 кВт/год, вода питна – 79,479 тис.м³, вода технічна – 683,115 тис.м³, тепла енергія в гарячій воді та парі – 20,5 Гкал.

АТ «Галичфарм» в 2022 році відбулося зниження на 10% енергоспоживання підприємства, зменшення кількості відходів на 79 т, зменшення викидів вуглецю на 426 т, зменшення об'єму стічних вод на 12%, зменшення водоспоживання на 12%, зменшення споживання газу на 10%.

Суми сплаченого екологічного податку оприлюднені АТ «Ельворті», ПрАТ «Укрграфіт», КП «Київпастрас».

Серед досліджених 10 підприємств лише п'ять оприлюднили суми витрат на природоохоронні заходи у Звіті про управління за 2022 рік. Види проведених робіт на охорону довкілля та витрати на їх здійснення наведено в таблиці 1.

Найбільший розмір витрат на природоохоронні заходи за 2022 рік серед досліджених підприємств припадає на ДП «Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України», а найменший – на ТОВ «Ді-Стар».

Щодо капітальних витрат на природоохоронні заходи, то були оновлені основні засоби, а саме протягом 2022 року було оновлено автотранспортний парк на ТзОВ «РУДОМАЙН», а також реконструйовано системи витяжної вентиляції зварювальних кабін АТ «Ельворті». Слід відмітити ТзОВ «РУДОМАЙН», яке виконало роботи з озеленення територій (підбору і висадкою дерев для благоустрою). На чотирьох досліджуваних підприємствах (ТОВ «Ді-Стар», КП «Київпастрас», АТ «Ельворті», ДП «Державний експертний центр МОЗ України») виконано роботи з охорони

Рис. 1. Очікувані позитивні результати виконання природоохоронних заходів на основні бізнес-процеси

Джерело: власна розробка

водних ресурсів (очищення стічних вод). На ДП «Державний експертний центр МОЗ України» для зменшення шкідливого впливу викидів, зокрема проведено аналіз величин фонових концентрацій забруднювальних речовин в атмосферному повітрі. Щодо поводження з відходами, то на ТОВ «Ді-Стар», КП «Київпастрас», АТ «Ельворті», ДП «Державний експертний центр МОЗ України» виконано роботи з перероблення, утилізації і захоронення відходів.

Витрати на утилізацію майна здійснені лише ДП «Державний експертний центр МОЗ України».

Як бачимо, ТЗОВ «РУДОМАЙН», ТОВ «Ді-Стар», КП «Київпастрас», АТ «Ельворті», ДП «Державний експертний центр МОЗ

України» зосередилися на окремих видах заходів з охорони довкілля, з огляду на вплив результатів виконуваних бізнес-процесів на навколишнє середовище. Найбільш поширені серед цих підприємств були здійснені заходи з охорони водних ресурсів, а також поводження з відходами.

Висновки. В результаті дослідження порядку розкриття інформації про витрати на природоохоронні заходи у статистичній звітності та звіті про управління підприємства відповідно до концепції сталого розвитку під час військового стану з'ясовано наступне:

1. На відміну від статистичної звітності, регламентованого на законодавчому рівні переліку показників для характеристики витрат на природоохоронні заходи у Звіті про

Таблиця 1

**Групування витрат на проведення природоохоронних заходів за їх видами
в розрізі досліджених підприємств у 2022 році**

№ з/п	Перелік заходів з охорони довкілля у Екологічних аспектах Звіту про управління	Витрати на проведення природоохоронних заходів в розрізі досліджених підприємств, тис. грн.					Разом
		ТЗОВ «РУДОМАЙН» (КВЕД 07.10)	ТОВ «Ді-Стар» (КВЕД 23.91)	КП «Київпастранс» (КВЕД 49.31)	АТ «Ельворті» (КВЕД 28.30)	ДП «Державний експертний центр МОЗ України» (КВЕД 72.19)	
1	Оновлення основних засобів для виконання заходів з охорони довкілля	21018,11	–	–	5057,7	–	26075,81
2	Озелення територій	34,49	–	–	–	–	34,49
3	Охорона водних ресурсів (очищення стічних вод)	–	55,2	375,3	764,85	17396,62	18591,97
4	Заходи щодо зменшення шкідливого впливу викидів	–	–	–	–	4063,07	4063,07
5	Поводження з відходами (перероблення, утилізація і захоронення)	–	45,4	1207,6	132,3	10455,00	11840,3
6	Утилізація майна	–	–	–	–	48780,00	48780,00
Разом		21052,6	100,6	1582,9	5954,85	80694,69	109385,64

Джерело: побудовано на основі [2; 6; 7; 9; 11]

управління немає. На досліджених 10 підприємствах за різними КВЕД відсутній єдиний підхід до розкриття екологічних аспектів у Звіті про управління за 2022 рік. Наявні показники споживання енергетичних та водних ресурсів, показники одержаної економії порівняно з попередніми звітними періодами, а також капітальні інвестиції і поточні витрати на природоохоронні заходи.

2. Пропонуємо використовувати наступні критерії для визначення оптимального розміру витрат на природоохоронні заходи: відповідно до вартісної оцінки відходів та викидів, розміру екологічного податку за видами шкідливого впливу на навколишнє середовище.

3. У Звіті про управління пропонуємо зазначати окрім структури витрат за видами виконаних природоохоронних заходів, ще й джерело їх фінансування, їх відповідність розміру сплаченого за звітний період екологічного податку та ефективність. Це сприятиме своєчасному відновленню природних ресурсів та дозволить виявити непродуктивні витрати за окремими напрямками заходів щодо певного природного ресурсу для зміни в подальшому виду заходу, масштабів, виконавців та матеріально-технічного забезпечення.

Перспективами подальших досліджень є удосконалення методики бухгалтерського обліку витрат на природоохоронні заходи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Звіт про управління АТ «Галичфарм» за 2022 рік. URL: <http://surl.li/qgrba>
2. Звіт про управління КП «Київпастранс» за 2022 рік. URL: <http://surl.li/sivcj>
3. Звіт про управління ПрАТ «Укрграфіт» за 2022 рік. URL: <http://surl.li/sivcr>

4. Звіт про управління ПрАТ «СЕНТРАВІС ПРОДАКШН ЮКРЕЙН» за 2022 рік. URL: <http://surl.li/sivdb>
5. Звіт з управління ТзОВ «Хмільницьке» за 2022 рік. URL: <http://surl.li/siuxk>
6. Звіт про управління АТ «Ельворті» за 2022 рік. URL: <http://surl.li/sitlx>
7. Звіт про управління ДП «Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України» за 2022 рік. URL: <http://surl.li/siuyh>
8. Звіт про управління ТОВ «Джейбіл СЪОРКІТ ЮКРЕЙН ЛІМІТЕД» за 2022 рік. URL: <https://www.jabil.com/dam/jcr:6af68024-4e18-4c06-aad7-6d7421c2a913/JCU%20Management%20Report%20CY2022.pdf>
9. Звіт про управління ТОВ «Ді-Стар» за 2022 рік. URL: <http://surl.li/sitlf>
10. Ковшун Н.Е., П'ятка Н.С. Сучасний стан фінансування природоохоронних заходів в Україні. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Т. 4. № 4. С. 241–249. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ujae_2019_4_4_30
11. Консолідований Звіт про управління ТзОВ «РУДОМАЙН» за результатами 2022 року. URL: https://rudomain.com.ua/wp-content/uploads/2023/05/zvit_upr_2022k.pdf
12. Методичні рекомендації зі складання звіту про управління: затверджено Наказом Міністерства фінансів України: станом на 07 грудня 2018 року: № 982. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18>
13. Наказ від 08.06.2022 № 155 «Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 1-екологічні витрати (річна) "Звіт про витрати на охорону навколишнього природного середовища"». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0155832-22#Text>
14. Селезньова О. В. Особливості аналізу взаємозв'язку капітальних інвестицій та поточних витрат на природоохоронні заходи. *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2015. № 2. С. 175–179. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddma_2015_2_32
15. Черенкевич О. С. Статистична оцінка ефективності фінансування природоохоронних заходів в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_11_83

REFERENCES:

1. Zvit pro upravlinnia AT «Halychfarm» za 2022 rik [Report on the management of JSC "Halychpharm" for 2022]. Retrieved from <http://surl.li/qgrba> (in Ukrainian).
2. Zvit pro upravlinnia KP «Kyivpastrans» za 2022 rik [Report on the management of KP "Kyivpastrans" for 2022]. Retrieved from <http://surl.li/sivcj> (in Ukrainian).
3. Zvit pro upravlinnia PrAT «Ukrhraft» za 2022 rik [Report on the management of PJSC "Ukrgrafit" for 2022]. Retrieved from <http://surl.li/sivcr> (in Ukrainian).
4. Zvit pro upravlinnia PrAT «SENTRAVIS PRODAKShN YuKREIN» za 2022 rik [Report on the management of PJSC "CENTRAVIS PRODUCTION UKRAINE" for 2022]. Retrieved from <http://surl.li/sivdb> (in Ukrainian).
5. Zvit pro upravlinnia TzOV «Khmilnytske» za 2022 rik [Management report of Khmelnytskyi LLP for 2022]. Retrieved from <http://surl.li/siuxk> (in Ukrainian).
6. Zvit pro upravlinnia AT «Elvorti» za 2022 rik [Report on the management of JSC "Elworthy" for 2022]. Retrieved from <http://surl.li/sitlx> (in Ukrainian).
7. Zvit pro upravlinnia DP «Derzhavnyi ekspertnyi tsentr Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy» za 2022 rik [Report on the management of the SE "State Expert Center of the Ministry of Health of Ukraine" for 2022]. Retrieved from <http://surl.li/siuyh> (in Ukrainian).
8. Zvit pro upravlinnia TOV «Dzheibil SORKIT YuKREIN LIMITED» za 2022 rik [Report on the management of Jabil SHORKIT UKRAINE LIMITED LLC for 2022]. Retrieved from <https://www.jabil.com/dam/jcr:6af68024-4e18-4c06-aad7-6d7421c2a913/JCU%20Management%20Report%20CY2022.pdf> (in Ukrainian).
9. Zvit pro upravlinnia TOV «Di-Star» za 2022 rik [Report on the management of "Di-Star" LLC for 2022]. Retrieved from <http://surl.li/sitlf> (in Ukrainian).
10. Kovshun N. E., Piatka N. S. (2019) Suchasnyi stan finansuvannia pryrodookhoronnykh zakhodiv v Ukraini [The current state of financing of environmental protection measures in Ukraine]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky – Ukrainian Journal of Applied Economics*. Т. 4, № 4, pp. 241–249 Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ujae_2019_4_4_30 (in Ukrainian).
11. Konsolidovanyi Zvit pro upravlinnia TzOV «RUDOMAIN» za rezultatamy 2022 roku [Consolidated Report on the management of "RUDOMAIN" LLC based on the results of 2022]. Retrieved from https://rudomain.com.ua/wp-content/uploads/2023/05/zvit_upr_2022k.pdf (in Ukrainian).
12. Metodychni rekomendatsii zi skladannia zvituv pro upravlinnia: zatverdzheno Nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy: stanom na 07 hrudnia 2018 roku: № 982 [Methodological recommendations for drawing up a management report: approved by the Order of the Ministry of Finance of Ukraine: as of December 7, 2018: No. 982]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18> (in Ukrainian).

13. Nakaz vid 08.06.2022 № 155 «Pro zatverdzhennia formy derzhavnoho statystychnoho sposterezhennia № 1-ekolohichni vytraty (richna) "Zvit pro vytraty na okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha" [Order dated 06/08/2022 No. 155 "On the approval of the form of state statistical observation No. 1 – environmental costs (annual) "Report on costs for the protection of the natural environment"]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0155832-22#Text> (in Ukrainian).

14. Seleznova O. V. (2015) Osoblyvosti analizu vzaiemozviazku kapitalnykh investytsii ta potochnykh vytrat na pryrodookhoronni zakhody [Peculiarities of the analysis of the relationship between capital investments and current costs for environmental protection measures]. *Visnyk Donbaskoi derzhavnoi mashynobudivnoi akademii – Bulletin of the Donbas State Machine Building Academy*, vol. 2, pp. 175–179. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddma_2015_2_32 (in Ukrainian).

15. Cherenkevych O. S. (2020) Statystychna otsinka efektyvnosti finansuvannia pryrodookhoronnykh zakhodiv v Ukraini [Statistical assessment of the effectiveness of financing environmental protection measures in Ukraine]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 11. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_11_83 (in Ukrainian).